

Αξιότιμε κ. Υπουργέ,
Αξιότιμοι κύριοι προσκεκλημένοι,
Αγαπητοί συνάδελφοι,
Κυρίες & κύριοι,

με χαρά αποδέχθηκε ο ΣΕΓΜ τη πρόσκληση του ΤΕΕ για τη συνδιοργάνωση της σημαντικής διημερίδας με το επίκαιρο θέμα **«Ανάγκη αναμόρφωσης θεσμικού πλαισίου τεχνικών δημοσίων έργων- Διαφάνεια»**.

Και είναι άκρως επίκαιρο, διότι τα μηνύματα που έρχονται, τόσο από την ΕΕ, όσο κι από το μέτωπο της κρίσης είναι ιδιαίτερα έντονα, θα πρέπει όλοι να το έχουμε αντιληφθεί.

Όταν μιλάμε για «Ανάγκη αναμόρφωσης θεσμικού πλαισίου τεχνικών δημοσίων έργων- Διαφάνεια» προφανώς μιλάμε για όλο το φάσμα του θεσμικού πλαισίου, τόσο των κατασκευών, όσο και των μελετών. Και φυσικά, αν η διαφάνεια είναι επιτακτική για αμφότερους τους τομείς, η ανάγκη αναμόρφωσης του θεσμικού πλαισίου διαφέρουν. Άλλες απαιτήσεις έχει το θεσμικό πλαίσιο των έργων κι άλλες των μελετών, με κοινό όμως πάντα στόχο τη διαφάνεια.

Δεν παραβλέπουμε τη σημασία και τις λογικές που ανέπτυξαν και θα αναπτύξουν και στη συνέχεια οι συνάδελφοι εκπρόσωποι των εργοληπτικών οργανώσεων και συμμεριζόμαστε τα προβλήματα του κλάδου, όχι μόνο θεωρητικά, αλλά κι έμπρακτα, όπως δείχνει κι η συμμετοχή μας σε επιτροπές και ομάδες εργασίας του ΤΕΕ για θέματα, όπως η τιμολόγηση δημοσίων έργων, που για το κλάδο των έργων είναι καθοριστικό, αλλά για το κλάδο των μελετών, με την αλλαγή του θεσμικού πλαισίου, δεν είναι κορυφαίο, αλλά πάντως συμπληρωματικό.

Στο κλάδο των μελετών συντελέστηκαν δομικές αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο, με το Ν.3316 του 2005 και τα ακολουθούντα αυτόν διατάγματα, εγκυκλίους κλπ.. Ήδη το πλαίσιο του νόμου υπέστη κάποιες σημαντικές διορθωτικές αλλαγές, σε συνεργασία με τους διάφορους φορείς, κι είμαστε σίγουροι ότι εκκρεμούν κι άλλες, αφού η σημερινή ηγεσία του ΥΠΕΧΩΔΕ δείχνει τη διάθεση περαιτέρω βελτίωσης, κυρίως μέσα από τη πείρα της εφαρμογής, που σίγουρα είναι ο καλύτερος οδηγός. Είναι σίγουρο, ότι οι όποιες τροποποιήσεις δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν άμεσα όλα τα σύνθετα προβλήματα που εντοπίζονται, και κυρίως τα εξειδικευμένα ανά κατηγορία μελέτης. Γιαυτό χρειάζεται μια διαρκής προσπάθεια και αντίστοιχη κωδικοποίηση και φυσικά η περαιτέρω συνεργασία του ΥΠΕΧΩΔΕ με τους κοινωνικούς εταίρους του.

Αν κάνουμε μια ειλικρινή εκτίμηση του νέου θεσμικού πλαισίου και τη προσπάθεια για τον εντοπισμό των βασικών προβλημάτων του, σίγουρα το πρωταρχικό είναι ο τόπος εφαρμογής του. Εκεί πάσχει το σύστημα. Διαρκώς πληθαίνουν ανησυχητικά τα κρούσματα παράκαμψης ή καταστρατήγησης των διατάξεων του Ν. 3316 για την ανάθεση μελετητικών ή συναφών συμβουλευτικών υπηρεσιών. Π.χ., πρόσφατα, είχαμε την περίπτωση διαγωνισμού του Φορέα που ανήκει στην Ακαδημία Αθηνών, όπου ο υπολογισμός της αμοιβής της μελέτης δεν γινόταν με χρήση των κειμένων διατάξεων και με βάση το προς μελέτη φυσικό αντικείμενο, αλλά με αυθαίρετο τρόπο, με ανθρωποχρόνο, ωσάν να επρόκειτο για παροχή υπηρεσιών τεχνικού συμβούλου, με το «πρόσχημα» ότι ο σύμβουλος θα «συνεπικουρούσε» την τεχνική υπηρεσία του Ιδρύματος στη μελέτη, πράγμα - όμως - που δεν συμβάδιζε με το τεύχος τεχνικών δεδομένων, όπου με σαφήνεια γινόταν παράθεση των παραδοτέων πλήρους μελέτης.

Δεν είναι, όμως, το μόνο περιστατικό. Πολλές είναι οι περιπτώσεις δήμων και γενικότερα φορέων της Αυτοδιοίκησης, που καταφεύγουν σε συμβάσεις με ΑΕΙ, εμφανίζοντας τις μελετητικές υπηρεσίες ως δήθεν ερευνητικά προγράμματα, μεθόδευση για την οποία - δυστυχώς - δεν στερούνται ευθύνης και όσα ΑΕΙ εμπλέκονται, ενώ η εικόνα συμπληρώνεται και με αναθέσεις μελετών ή έργων παροχής υπηρεσιών τεχνικού συμβούλου ακόμα και σε φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα. Πρόσφατα, είδαμε στον Τύπο αναφορά για την ανάθεση στον ΟΑΝΑΚ και στον ΟΑΔΥΚ μελετών για την ανάπτυξη ολοκληρωμένου σχεδίου για τη διαχείριση υγρών αποβλήτων οικισμών στην Κρήτη. Και μάλιστα το οξύμωρο είναι ότι από τους πρώτους που αναζητούν «κενά» για την ουσιαστική παράκαμψη του Ν. 3316 είναι το έτερο κομμάτι του ΥΠΕΧΩΔΕ, αφού ενώ η Γ.Γ.Δ.Ε. είναι πράγματι ουσιαστικός τοποτηρητής του Νόμου, η Γ.Γ. Περιβάλλοντος προσπαθεί διαρκώς να τον παρακάμψει, προτάσσοντας τη νομιμοφάνεια των προκηρύξεων με το Π.Δ. 4/2000 δηλ. την τεχνική βοήθεια.

Συχνά, αισθάνεται κανείς ότι ζει και εργάζεται σε μια χώρα όπου οι κανόνες υπάρχουν για να φαίνεται ότι ισχύουν (ιδίως στην πιθανότητα ελέγχου από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή) και για να παρακάμπτονται με πρώτη ευκαιρία, όταν δήθεν συνεπάγονται καθυστερήσεις ή πρέπει να βρεθεί τρόπος για να μην καταβληθούν οι νόμιμες αμοιβές, προκειμένου να εξοικονομηθούν πόροι.

Αλήθεια, για την ποιότητα του μελετητικού προϊόντος και άρα τελικά για τον ορθό σχεδιασμό των έργων ενδιαφέρονται όλοι αυτοί οι υπεύθυνοι για τη λήψη αποφάσεων; Το τι αστοχίες μπορεί να έχει ένα έργο μελετημένο με αυτή την προχειρότητα και άρα και τι δυσκολίες προκύπτουν για την εξασφάλιση χρηματοδότησης από το Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ το σκέφτονται;

Αυτό πρέπει να είναι το μέγιστο μέλημα της αναμόρφωσης του θεσμικού πλαισίου. Η διαφάνεια πρέπει να θεσμοθετηθεί σε όλες τις φάσεις των διαγωνισμών, από την προκήρυξη ως την ανάθεση, αλλά και την τελική παραλαβή. Θα ακουστούν αρκετά πιστεύω αυτό το διήμερο και θα ανλυθούν εκτενώς. Επιγραμματικά, όπως προέκυψαν από πλατιές εσωτερικές διαδικασίες, ο ΣΕΓΜ θα είχε να επισημάνει τα εξής:

- Δημιουργία αυτοχρηματοδοτούμενης από τα παράβολα Ανεξάρτητης Αρχής για την επίλυση των διαφορών επί τεχνικών θεμάτων στους διαγωνισμούς για την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων, καθώς επίσης και κατά την υλοποίησή τους.
- Συστηματική και πλήρης εφαρμογή της χρήσης μελετητικών πτυχίων για την ανάθεση και εκπόνηση μελετών και συναφών συμβουλευτικών υπηρεσιών, ανεξάρτητα από τη διαδικασία επιλογής και ανάθεσης που ακολουθείται.
- Αντιμετώπιση του αθέμιτου ανταγωνισμού από ΑΕΙ (σαφής διάκριση μεταξύ μελετών και ερευνητικών προγραμμάτων).
- Διαφάνεια στη σύνθεση των επιτροπών διαγωνισμών
- Πρόβλεψη δεσμευτικών προθεσμιών για κάθε στάδιο του διαγωνισμού
- Εφαρμογή της κλειστής διαδικασίας που προβλέπεται από τον Ν. 3316, σύμφωνα και με την ευρωπαϊκή πρακτική, για την αποφυγή της κατασπατάλησης πολύτιμων ωρών εργασίας.
- Επανεξέταση του συστήματος επίβλεψης των μελετών με εμπλοκή σε αυτήν των μελετητικών γραφείων.
- Συστηματική και ουσιαστική χρήση των απαιτήσεων ειδικής τεχνικής ικανότητας σε συνάρτηση με τα πραγματικά τεχνικά δεδομένα των έργων που συνδέονται με τις προς ανάθεση μελετητικές ή συμβουλευτικές υπηρεσίες.
- Δυνατότητα συμμετοχής μιας μελετητικής εταιρείας στη μετοχική σύνθεση άλλης.
- Σύνταξη προτύπων τεχνικών προδιαγραφών μελετών, οι οποίες θα τεθούν σε διαβούλευση, με στόχο τη θέσπιση κανόνων, που θα επιτρέψουν βαθμιαία την άρση των προστατευτικών μέτρων.

Αυτό το τελευταίο δεν είναι το έσχατο, αλλά ίσως το σημαντικότερο, διότι θα αποτελέσει τη βασική άμυνα για τις σοβαρές μελετητικές εταιρείες και τους σοβαρούς μελετητές στις επερχόμενες, αργά ή γρήγορα, όπως διαβλέπουμε, σημαντικές δομικές αλλαγές στο όλο πλαίσιο, που θα υπαγορευτούν από την Ε.Ε. και την Επιτροπή Ανταγωνισμού.

Τελειώνοντας, δεν πρέπει να ξεχάσω να αναφερθώ και σε ένα σημαντικό πρόβλημα,, που ακόμη αναμένει τη λύση του: την υποχρεωτική συμμετοχή του μελετητή στην επίβλεψη σημαντικών έργων. Πρέπει επιτέλους να εκδοθεί σε εφαρμογή του Νόμου, η σχετική Υ.Α. που θα ορίζει σε ποιες περιπτώσεις θα έχει εφαρμογή η παραπάνω διάταξη.

Εύχομαι οι εργασίες της διημερίδας να είναι γόνιμες και με χαρά θα τις παρακολουθήσουμε και θα συμμετάσχουμε ενεργά σε αυτές.